

CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 2 gold.,
za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škofije 1 gold. 50 kr.
Vredništvo in opravnštvo sta na mestnem tergu št. 10.

Nekoliko o petji med velikim tednom.

Ker so obredi in petje ^{gospojstva?} velicega tedna nenavadni in izredni, se rado zgodi, da se to ali uno pregleda; in kadar je že napaka gotova, potem se človek še le zavé, da ni prav delal. Zato ne bode odveč, če o petji velicega tedna vsaj nekoliko spregovorimo.

I. Cvetna nedelja. Potem ko se je Cvetno nedeljo blagoslovljena voda razdelila, prične se blagoslovljenje oljk z antifono *Hosanna filio David*, kakor se nahaja v *Graduale Rom.* ali v *Offic. Hebdom. sanctae*. Oracijo, *Deus quem diligere*, poje mašnik *in tono simplici feriali*. Njej sledi epistola *in tono epistolae*. Kot *graduale* poje kor *Collegerunt Pontifices*, ali *In monte Oliveti*, dijakon pa evangelije *more consueto* t. j. *in tono evangelii*. Sledi oracija *Auge fidem* *in tono simpl. fer.* Prêfacija *in tono feriali* se razun teksta popolnem strinja z ono, ki se nahaja *in Missis*. Kor poje *Sanctus* in *Benedictus* po posebnem napevu, enakem onemu *in Missa pro Defunctis*. Naslednjih 6 oracij se poje *in tono simpl. fer.* razun četrte: *Deus, qui per olivae ramum*, katera je *in tono feriali*. Med razdelitvijo oljk poje kor antifono *Pueri Hebraeorum*; oracijo *Omnipotens* pa celebrant *in tono fer.*

Začetkom obhoda poje dijakon

Kor.

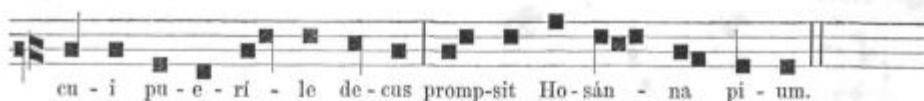
Ÿ. Pro-ce-dá-mus in pa-ce. R. In nó-mi-ne Chri-sti. A-men.

Po potrebi se poje ena ali druga antifon: *Cum appropinquaret*, *Cum audisset populus*, *Ante sex dies*, *Occurrunt turbae*, *Cum angelis*, *Turba multa*.

Kadar se procesija poverne do cerkvenih vrat, stopijo 4 ali 2 pevca v cerkev, in začnejo, obrnjeni proti procesiji zunaj cerkve, prvi dve verstici hymnusa: *Gloria, laus*. Celebrant se spremstvom ju ponovi zunaj cerkve. Pevci v cerkvi pojo naslednjih 5 kitic (*omnes*, vel *partim*, prout videbitur), kor pa odgovarja z *Gloria, laus* tako:

Gló-ri-a, laus, et ho-nor, ti-bi sit, Rex Chri-ste, Re-démptor:

cu - i pu - e - ri - le de - cus promp - sit Ho - sán - na pi - um.

Potem ko je subdijakon z križem na vrata poterkal, se te odpró in procesija stopi s petjem responsorija *Ingrediente Domino* v cerkev.

II. Veliki četrtek se pri slovesni maši smejo orglje igrati do *Gloria in excelsis* (incl.); potem pa molčé do *Gloria* na Veliko soboto.

Maša tega dné se le v škofijskih cerkvah loči od navadnega reda *Missae cantatae*; *Ite Missa est* se poje *in tono solemni*.

Po sv. maši je slovesna procesija sè sv. Rešnjim telesom, katero se shrani za prihodnji dan na odločen kraj. Med procesijo se poje hymnus *Pange lingua*. Druge pesni so odločno prepovedane.*) Po tej slovesnosti se vespere v koru molijo in ne pojejo; po vesperah pa se med recitovanjem 21. psalma opravi *denudatio Altarium*.

III. Veliki petek bere lektor prerokovanje *Haec dicit Dominus* — in tono *Prophetiae*; potem poje kor traktus *Domine audi*. Mašnik zapoje: *Oremus*, dijakon: *Flectamus genua*, subdijakon: *Levate* tako-le:

Sacrosdos.	Diaconus.	Subdiaconus.
D CD	A C D E D	A CD

O - ré - mus. Fle - ctá - mus gé - nu - a: Le - vá - te.

Celega tona D — C in male terce A — C treba dobro vaditi se; tudi se ne smé peti Γ — C (kvarta) namesto A — C (mala terca). Oracija *Deus, a quo* se poje *in tono simpl. fer.* Subdijakon poje *in tono Epistolae* berilo *In diebus illis*. Za traktusom *Eripe me* sledi pasijon po sv. Janezu. Od *Post haec autem* naprej se rabi *tonus Evangelii*. Mašnik potem moli 9 oracij po posebnem načinu, kateri je v Missalu samo z primo zaznamovan; v oficijelni izdaji *Officium-a Hebdomadae Sanctae* pa so vse te oracije z notami tiskane.

Mašnik intonira potem antifono *Ecce lignum sam*; od *in pro salus* dalje pojejo strežniki (Ministri) ž njim; kor pa odgovori z *Venite adoremus*:

Sac. f	d e f e d c	Sac. cum ministris.
--------	-------------	---------------------

Ec - ce li - gnum cru - cis, in quo sa - lus mun - di

pe - pén - dit. Chor. R. Ve - ní - te ad - o - ré - mus.

Ta antifona se mora še dvakrat peti in sicer vsakrat v višem tonu.

Med počesčevanjem križa poje kor improperije ali očitanja *Popule meus*, hymnus *Cruc fidelis* i. t. d. Med tem ko se sv. Rešnje telo v procesiji od odločenega kraja k altarju nosi, se poje hymnus *Vexilla regis prodeunt*, kateri se med obredi do *Pater noster-a* lahko nadaljuje. Po *Orate fratres* poje cele-

*) In ostiolo, ubi Feria V. in Coena Domini reconditur Ss. Euchar. Sacramentum non licet apponi sigillum: et eo recondito non potest cantari: Sepulto Domino. S. R. C. 7. Dec. 1844.

Velikanskih orgelj nove sestave sè sapniki na stožke ne nahajamo blizu tukaj nikjer, razun na Dunaju in v Zagrebu, koje je izdelal slavni evropski najboljši mojster E. F. Walker & Cie. v Ludwigsburgu. Ta firma se je z velikanskimi vspehi odlikovala po raznih razstavah in si prisvojila mnogo javnih priznanj in zlatih svetinj: Philadelphia, Dunaju, Parizu, Monakovem, Stuttgartu, Santiago, Zagrebu i. t. d. Za pervenstvo v tej umetnji sta bila hud boj Wilhelm Sauer proti Walkerju, z njima bojevali so se razni interesenti in najmočnejši izvedenci; slednjič zmagal je slednji. Postavila sta si nasproti vsak svoje orglje (z sapniki na stožke) enake velikosti, a premagal je Walkerjev mogočni nobel glas, kakor so terdili izvedenci.

Ta slavna firma začela je svoj razvoj v letu 1820 s Fried. Walker-jem; po njegovi smerti leta 1872 prenešana na njega sinove, katerih izdelkov broj na razstavi Württembergškeje l. 1881 je bil že 390, v izdelovanji pa 402.

Od te slavne firme se nahajajo velikanske orglje n. pr. v Ulm-u 100 spremenov, Boston Musikhalle 86 spr., Stiftskirche Stuttgart 74 spr., sv. Pavla cerkev Frankfurt 74 spr., sv. Petra cerkev Petersburg 65 spr., Olai-cerkev Reval 65 spr. i. t. d. Vsi ti izdelki so sestave sapnikov na stožke.

Da sta si pa ta slavni Walker in v Avstriji Rieger v izdelovanji zelo enaka, svedoči to, ker ga ponosni Nemci sami vpletajo v venec svojih najboljših soverstnikov orgljarjev, in sam sem čital pismo od nekega dobrega muzika, ki se izraža: da je imel že priliko igrati na nove Walker-jeve orglje na Dunaji, in na nove Rieger-jeve v Insbrucku, in se prepričal o razločku teh dveh slavnih mojstrov v njunem delu in o glasu orgelj. On pravi, da sta si jako enaka in intonacija Rieger-jevih orgelj za njegov okus bolje zadeta.

Ti slavni umetniki naglašajo v svojih spisih, in pravijo, da orglje kraljujejo kot prvo med godbenim orodjem, in v podlago si stavijo sapnike na stožke, namreč da ti pospešujejo vsestransko zboljšanje in vstrezajo polnemu, čistemu glasu.

Kdo da je pravi iznajditelj sapnikov na stožke, tega se ne vé. Pač se ugiblje, da je dedšina Bizantincev (?). Kdo in kateri so potem to iznajdbo izboljševali, in jo na sedanje stališče postavili, o temu se mnogo čita. Tudi od zgoraj omenjenih umetnikov nahajamo velike zboljšave in napredek v tej sestavi. Rieger in sinovi imajo v tem veliko prednosti. Posebno so ga pervega postavile velike orglje, razstavljene v Parizu. Zavidljivo so ogledovali njegovo z velikem vspehom doveršeno delo Francozje in nemški umetniki, ker le oni si prištevajo vsestranske zboljšave te iznajdbe in napredke orgljarske umetnije.

Da je bila Avstrija zaostala in ni koraka deržala tujim umetnikom, to moramo priznati; zato so pa tudi vsi glasbeni organi zaklicali slavo tej firmi, ko je rešila čast avstrijskim orgljarjem. Profesor dr. Ed. Hanslik, eden prvih izvedencev v tej stroki, jako povzdiguje Rieger-jeve zasluge, ker ta firma je prva bila, da se je odlikovala na kritičnem polji razstav.

Profesor dr. Hanslik kot kritik Pariškeje razstavi o godbenem orodji jako pohvalno govori o njej; on ji priznava zlato medalijo za zasluge pri teh orgljah in pravi: Rieger-ji smejo na razstavo Pariško bolj ponosni biti nego na Dunajsko, kjer so v kljub tolikej konkurenci premagali umetnike francoske in se postavili pred nje.

(Dalje prih.)

Št. 45.

3	34	5	2. 0	1	12	3	7. 0	6	5	6	3	2	1
1.	Lju-bo	do-má,	kdor	ga	po-zna,	pre-go-vor	sta-ri	uže					
2.	Te-be	po-znam,	te-be	čis-lam,	ka-kor	so mno-gi	sto-						
3.	Lep-še-ga	ni,	ka-kor	si ti,	za me	ni-kjer	ni na						

7. 6	5. 0	5	56	71	2. 0	1	12	34	5. 0	6. 5	4
1. pra - vi;	to - rej	moj dom,	lju - bil	te bom,	dok - ler	smrt					
2. ri - li;	za te	ži - vim,	za te	go - rim,	kraj	moj do -					
3. sve - ti;	ti me	re - diš,	ti me	ži - viš,	za te	pri -					

3	5	4	3. 2	1. 0
1.	me - ne	ne sprá - vi.		
2.	ma - či	pre - mi - li.		
3.	pravljén	sem vmre - ti.		

(Dalje prih.)

D o p i s i.

— **Iz Ljubljane**, 26. marcija. — Brez vsacega komentara podam tù čč. bralcem „C. glasbenika“ goli program cerkvenega petja, ki se je veršilo 19. in 25. marcija v tukajšnji frančiškanski cerkvi. V praznik sv. Jožefa se je pelo: Asperges me, koral; Introitus: Justus ut palma, koral; Missa: Stabat mater, zl. Singenberger; Graduale: In virtute tua, zl. Zangl; Offertorium: Veritas, D-moll, zl. dr. Fr. Witt. — Communio, koral, je bil sicer na programu, a po naključju je izostal. (Škoda! Vr.)

V praznik Marijinega oznanjenja, 25. marcija, so blagovolili milostni gospod knezoškof Krizostom ob osmih maševati, in pelo se je pri tej maši: Oče večni, D-dur, zl. P. Angelik Hribar; pri darovanji: Česna Marija, zl. A. Nedvéd; Sanctus, zl. Kloss; po povzdigovanji: Molim Te ponižno, zl. C. Ett; po zavživanji: Tisočkrat bod' hvala, G-dur, zl. Greith.

Ob devetih pri slovesni maši: Introitus: Vultum tuum, koral; Missa: Jesu Redemptor, auct. Ad. Kaim; Graduale: Diffusa, zl. Höllwarth; Offertorium: Ave Maria, F-dur, zl. dr. Fr. Witt; Communio: Ecce virgo, koral. Potem so se pele še slovesne večernice, in pri njih star „Ave maris stella“, harm. od P. Ang. Hribarja. — Kdor ima zdrave oči in dobro voljo, iz tega sam lahko razvidi, za kaj in kako se brine frančiškanski kor in njegov vodija.

— **Iz Škofje Loke** pri sv. Jakobu, 13 marcija. — Vkljub vsm prejšnim razvam in mnogoverstnim stranskim zaprekam trudimo se tudi pri nas dve leti, kolikor je mogoče, za boljšo cerkveno glasbo. Prečastiti gospod župnik, kateri se veliko trudijo za olepšanje cerkve, tudi kora niso na strani pustili. Oni sami so 14 deklet, od 13 do 18 let starih, k pevskim vajam privabili. Izmed teh jih je 6 ostalo, druge pa izostale. Pridružil se je k nam tudi fant, kateri je prej skozi pet let le po posluhu bas pel. V začetku majnika leta 1880. pričeli smo se pravega učenja, res težavnega dela, a vendar z vso potepeljivostjo vzeli smo A. Foerster-jevo šolo v roke, se prav potrebnih vaj iz nje naučili, in potem še vsake pesni po sekircah čveteroglasno navadili. Začetek je bil silno težaven, da se skorej težjega misliti ne morem. Torej treba je bilo previdnosti, da bi nam ne bilo spodletelo. Nismo začeli kar vse naenkrat, ampak smo mešali s prejšnim, le na to smo gledali, da smo se vsako pesen po sekircah naučili, če tudi ni bila cecilijanska. S tem smo se bili kmalu not privadili, da je nam bilo lažje se težjih skladeb poprijeti, in prejšne malovredne počasi zapustiti. Naučili smo se pa sledečih skladeb: Pri blagoslovu, od

A. Foerster-ja, rezponzorije, kakor so v „Cerkv. glasbenikovih“ prilogah od A. Foerster-ja, enoglasno z orgljami. To precej od začetka, pozneje pa več slovenskih maš: Oče večni v c-dur, Oče večni v g-dur. V ponižnosti v g-dur; V ponižnosti v a-dur. Pred Bogom v c-dur, od A. Foerster-ja. Oče večni v f-dur. Pred tvojim veličastvom od Fajgelja. Oče večni v d-dur; V ponižnosti v g-dur, od P. H. Sattnerja. Pred Bogom v hes-dur, d-dur, c-dur in g-dur od P. A. Hribarja. Pred Bogom v d-dur, in v c-dur od Riharja. Pred Bogom v c-dur od Vavkena. Druge manj vredne mašne pesni smo zapustili.

Pri slovesnih mašah, kadar je z asistenco, pojemo večjidel samo latinsko s polnim tekstom; le za offertorium še včasih slovensko, kakor praznik nanese; graduale pa zmeraj latinsko, in sicer jemljem ga navadno iz mašne knjige, kakor se ima pri maši brati. Graduale, kakor ga je bil „Cerkv. glasbenik“ od g. J. Tavčarja za praznik neomad. Spočetja D. M. prinesel, podpisujem tekst dotičnega praznika, in pomagano nam je. Včasih tudi pojemo O salutaris hostia od Witta, ob velikonočnem času Confitebuntur coeli, od G. Weselaka. Marijne praznike pojemo tudi za offertorium Ave Mari stella od Foerster-ja in Ave Maria od Witta. Na Vnebohod smo peli tudi za offertorium in Ascensione Domini od A. Foerster-ja in na Binkošť Veni sancte Spiritus od A. Foerster-ja. Latinske maše pojemo 3. Missa in honorem S. Fidelis od Molitorja, Missa Cunibert od Rampis-a in Missa s. Caeciliae od A. Foerster-ja. Parkrat smo vzeli tudi kratko od Pavla Maresch-a op. 22. in sicer kadar ni bila slovesna, ampak le peta maša. Asperges me pojemo od A. Foerster-ja. O velikonočnem času Vidi aquam od Witta. Vexilla regis od Sattnerja smo peli veliki petek. Na svetega Rešnjega Telesa pri procesiji peli smo poleg slovenskih tudi latinske himne, katere se v „Cerkv. glasbenikovih“ prilogah za ta dan odločene nahajajo. So tudi pri nas vsaki večji praznik latinske večernice; pojemo jih kakor pri frančiškanih v Ljubljani, toda sami na koru brez duhovnov, psalme enoglasno, in le Magnificat četveroglasno. Requiem pojemo od P. A. Hribarja. — Tantum ergo smo se naučili sledeče: od A. Foersterja 4 v f-dur, v c-dur, v g-dur in hes-dur; od P. A. Hribarja 5, 3 v f-dur, 1 v hes-dur in 1 v g-dur; od L. Hudovernika v c-dur; od Schubigerja v hes-dur; od A. Nedvéda v g-dur in v f-dur dvoglasno, in tudi Benedic anima mea ravno od tega skladatelja.

Slovenskih pesni pa smo od raznih skladateljev toliko peli, da bi „Cerkv. glasbenik“ vseh po njihovem naslovu naznanjenih baje sprejeti ne hotel.

Da se pa nismo več latinskih pesni naučili, je krivo, žalibog, edino to, da nam je nemila smert Leopolda Trillerja, vnetega pevca basista, 27. junija l. 1881 pokosila, in veliko zmešnjavo napravila. Kdor je kdaj petje učil, ta vé, koliko časa se mora truditi, da peva toliko izuri, da je za rabo. Sicer pa kdor pozna razmere in okoliščine, se bo čudil, da se je sploh toliko storilo za zboljšanje petja tukaj pri nas; in še za to se moramo zahvaliti le prečastitemu gospodu župniku Blažu Šokliču; prvič ker so se trudili, da so toliko pevskih moči skupaj pripravili, drugič ker skerbijo, da vsaka pevka primerno plačilo prejme, in jih vsako leto k sv. Joštu peljejo, ter jim tam gori gostijo napravijo, tretjič pa tudi potrebnih muzikalij kupujejo, in tudi se večkrat pri pevskih vajah snidejo. Zahvaliti pa se moramo tudi častitima gospodoma kaplanoma, ki nam vsako nedeljo na pomoč pride, kadar jima čas dopusti, in tudi pri pevskih vajah pomagata, da se vsake reči dobro naučimo. Preserčno hvalo izrekam tudi gg. dijakom in drugim gospodom, ki ob večjih praznikih na pomoč pridejo, da se kor pomnoži včasih do štirih basistov in 3 tenoristov. Naj Bog vsim plača za trud, kateri kaj storijo za zboljšanje prave cerkvene glasbe in petja!

J. Carli.

Razne reči.

— Minister za uk in bogočastje je 2. svečana razposlal ukaz do deželnih šolskih gosposk, kateri namerava temeljitejšo izoliko bodočih učiteljev v glasbi in sicer zato, da se s tem povzdigne propadla cerkvena glasba. Poduk v igri na glasovir in orglje, doslej neobligaten, naj bi postal obligaten za gojence vsih onih kerščanskih konfesij, pri

katerih se petje spremljuje z orgljami. Ure za poduk v glasbi naj bi se pomnožile in za vsako uro manjše skupine učencev določile. Tudi ob takih urah, ob katerih ni poduka, naj bi se učenci na glasoviru in na orgljah redno vadili; bolj izurjeni učenci pa naj bi se rabili kot voditelji takih vaj. — Dobro!

— Gornje-avstrijsko cec. društvo je izdalo cerkveno pesmarico „Gesangsbuch für die österr. Kirchenprovinz“ in enako knjigo za orgljavce. Okrožnica šenthipoliškega škofijstva št. 1. l. 1882. je zaukazala, da se mora v prihodnje po cerkvah imenovane škofije rabiti samo ta nova pesmarica in ta orgljarska knjiga.

— Solnograški nadškof, prevzv. g. dr. F. A. Eder se jako zanimajo za reformo cerkv. glasbe. Zapovedali so, da se morajo v stolnici liturgičnih določeb gledé petja natanko deržati ter pri vsej službi božji koralna responsoria vpeljati. Tudi niso le sami za svojo osebo naročeni na Wittovo „Musica sacra“, marveč skerbé, da se ta list vsem dekanijam zastoj pošilja, in se tako duhovščina se zboljšanjem cerkv. glasbe čedalje bolj soznani.

— Na Českem si liturgično petje po svojem cerkveno-glasbenem društvu „Ciril-u“ vedno več tal pridobiva. V Pragi n. pr. si je priborilo že tri cerkve: sv. Vojteh-a, Karliusko župnijsko in dominikansko cerkev sv. Tilna; — nekdanjih beuronskih, sedanjih emanških benediktincev, ki so v koralu pervaki celega sveta, še omenjati ni treba. Pevska šola Cirilska ima jako močen zbor možkih in ženskih glasov; tenorje in base reprezentujejo, kar moramo posebno povdarjati, — priprosti rokodelci, ki svoje dela proste ure za oliko resnobelega cerkvenega petja vporabljajo in so se svojim trdom že čudovite rezultate dosegli.

Oglasnik.

Ravnokar je na svitlo prišla:

Pesmaričica po številkah za nežno mladino

s pristavkom 10 narodnih napevov (64 številka na 48 straneh).

Sèstavil Anton Foerster, založil in natisnil Rudolf Milic v Ljubljani.

Cena 15 kr.

Pri tej lepi obliki in pri taki nizki ceni tega broširanega praktičnega zvezka pričakujemo, da bode prvi natis takoj razprodan.

Po pošti naj se priloži za 1 iztis 2 kr., za 2 do 7 iztisov 5 kr., za 8 do 17 iztisov 10 kr., od 17 iztisov dalje 15 kr. — Na vsakih 12 iztisov priloži se 1 iztis brezplačno.

Vabilo.

Uljudno se vabijo č. gg. učitelji, organisti in pevovodje, kateri morejo iz okolice ljubljanske priti, k prijateljskemu pogovoru zaradi

„Pesmaričice po številkah“

na dan 5. aprila t. l. ob 10. uri dopoldan v poslopje II. mestne ljudske šole na **Cojzovi cesti**, kjer se bode ta nova stvar pojasnila.

Skladatelj in založnik „Pesmaričice po številkah“.

Dopisnica vredništva lista: Č. gg. dopisovalcem, prijateljem in bralcem sploh: Veselo Alleluja! — s prošnjo, da nam blagovolite poslati pisanih prihov.

Pridana je listu 4. številka priloga.

Odgovorni vrednik lista **Janez Gnjezda**. — Odgovorni vrednik glasb. priloge **Anton Foerster**.
Zalaga **Cecilijino društvo**. — Tiska **R. Milic**.